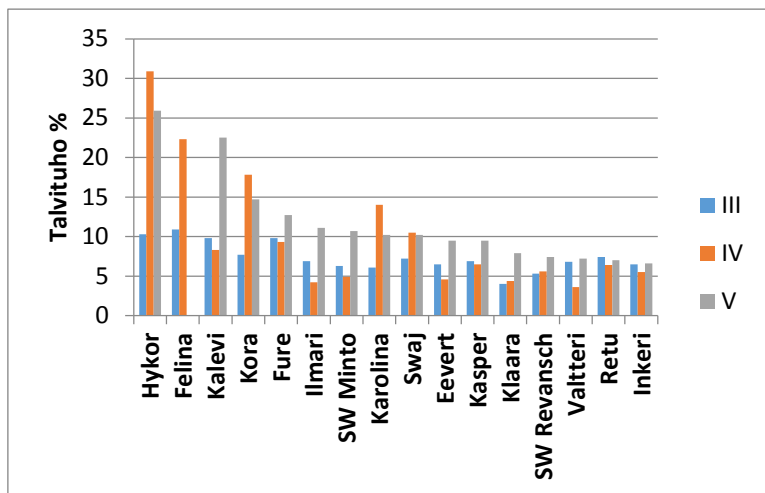

NURMIKASVILAJIKKKEET JA NURMISEOKSET

Markku Niskanen, Luke

Natalajikkeiden talvituhot viljelyvyöhykkeillä III-IV vuosina 1993-2015 (Peltokasvilajikkeet 2016). Lajikkeiden ja lajien väliset erot talvituhoissa tulevat parhaiten esille kahdella pohjoisimmalla viljelyvyöhykkeellä. (Hykor ja Felina =rainatalajikkeita; Kora, Karolina, Retu ja Swaj=ruokonatalajikkeita; loput=nurminatalajikkeita)

Laadulla on väliä

Laatutekijöistä sulavuus eli sulavan orgaanisen aineen osuus kuiva-aineesta (D-arvo) on tärkein nurmikasvien laatuun vaikuttava tekijä. Keväällä sulavuuden aleneminen on voimakkaasti riippuvista lämpösummasta, joten kaikista lajikkeista voidaan tuottaa sulavaa rehua oikealla niiton ajoituksella.

Lajikkeiden aikaisuutta kuvaa tähkälle tulo aika. Suomen kasvuoloissa esimerkiksi timoteilajikkeiden ero tähkälle tulossa on runsaat kaksi vuorokautta. Lajikkeiden välillä näyttäisi kuitenkin olevan eroja sulavuuden kehityksessä, jolloin kaksi lajiketta voi olla täsmälleen samassa kehitysvaiheessa, mutta niiden sulavuudet eroavat toisistaan.

Syysatojen sulavuuksia ei voida ennustaa lämpösumman avulla. Lajikkeiden syysatojen sulavuuteen vaikuttavat mm. erot korrenmuodostuksessa kevätniiton jälkeen.

Luonnonvarakeskus julkaisee lajikekokeiden tuloksia vuosittain kotisivullaan (<https://www.luke.fi/julkaisut/>) Vuoden 2017 aikana käyttöön tulee myös hakuportaali, josta käyttäjät voivat hakea haluamiaan lajikekokeiden tuloksia eri kasveista ja erilaisilta viljelyvyöhykkeiltä. ProAgria keskusten liitto julkaisee virallisten lajikekokeiden tuloksia ioka toinen vuosi ilmestvässä peltokasvilajikkeet oppaassa.

Lajikkeella on väliä

Ennen kuin lajike päätyy Suomessa käytännön viljelyyn, on se läpikäynyt kolmivuotisen Luonnonvarakeskuksen (Luke) toteuttaman viljelyarvotestauksen. EU-säädösten mukaan meillä voidaan tuoda siementä myös lajikkeista, joiden viljelyarvoa ei ole testattu Suomessa. Näiden lajikkeiden osalta ei voida taata esimerkiksi riittävää talvenkestävyyttä kasvuoloihimme.

Talvituhojen tekemät aukot kasvustossa alentavat satoa ja muodostavat oivan kasvu ympäristön sadon laatua alentaville rikkakasveille. Hyvä talvenkestävyys onkin nurmikasvilajikkeiden keskeisin viljelyarvoon vaikuttava tekijä. Nurmikasveilla talvituhoja aiheuttavat pakkaset, lumen alla viihtyvät talvituhosienet sekä jääpolte. Sato on toinen lajikkeen valintaan vaikuttava keskeinen tekijä. Nurmikasvilajikkeiden kohdalla suurimmat erot tulevat esille jälkikasvukyvyssä, joka kuvaa kevätniiton jälkeistä kasvua.

Lajikkeiden väliset erot niiton jälkeisessä kasvuunlähhdössä voivat olla suuria. Timoteilajikkeilla parhaimman ja heikoimman lajikkeen välinen ero jälkisadoissa (2 ja 3 niitto) on lajikekokeissa ollut keskimäärin hieman vajaa 1500 kg ka/ha.

Siemenseokset

Nurmia viljellään yleensä kahden tai kolmen eri kasvilajin seoksina. Nykyisin ovat jonkin verran yleistyneet myös useamman kasvilajien seokset, joissa saattaa olla mukana samasta lajista useampia lajikkeita. Myös apiloita ja mailasia on alettu enenevässä määrin lisätä seoksiin. Nyrkkisääntönä voidaan sanoa monipuolisten, useita kasvilajeja sisältävien seosten, olevan kaikkein viljelyvarmimpia.

Seosviljelyn etuja

- Satoisuuden kasvaminen
- Viljelyvarmuuden lisääntyminen
 - o Talvituhojen ja kasvitautien väheneminen
- Kunkin nurmilajin parhaat puolet korostuvat
- Työhuippujen tasaaminen erilaisilla seoksilla

Seoksen valinta on osa nurmiviljelyn suunnittelua

Tilan nurmiseoksen valintaan vaikuttavat sadon käyttötarkoitus sekä suunniteltujen korjuukertojen määrä. Säilörehunurmissa, jotka aiotaan korjata kolmeen kertaan, kannattaa suosia lehteviä voimakkaan jälkikasvukykyyn omaavia lajeja ja lajikkeita. Nurminata ja varsinkin ruokonata ovat voimakkaan jälkikasvukykyyn omaavia lajeja, jotka sopivat parhaiten timotein kumppaniksi tällaisiin seoksiin. Kahden korjuukerran nurmissa seos voi olla selvästi timoteivaltainen. Myös puna-apila säilyy paremmin seoksissa, joista sato korjataan vain kaksi kertaa kasvukaudessa.

Laidunnurmissa käytetään maittavia ja tallausta kestäviä lajeja. Pääasiassa niissä käytetään samoja lajeja, kuin säilörehunurmissakin. Puna- apila korvataan paremmin tallausta kestäväällä valkoapilalla. Hikevillä mailla seoksissa voidaan käyttää myös niittyurmikkaa.

Kuivaksi heinäksi korjattavien nurmien pääheinä on timotei, sillä se kuivuu runsaasti kortta sisältävänä lajina nopeasti. Nurminata kuivuu lehtevänä heinänä timoteita heikommin. Kuivaksi heinäksi korjattavissa nurmissa kannattaa suosia lajikkeita, joiden kevätsato on korkea ja joiden sulavuus säilyy suhteellisen korkeana mahdollisimman pitkään.

Maalaji on huomioitava, kun suunnitellaan seosta. Timotei kärsii herkästi kuivuudesta varsinkin ensimmäisen niiton jälkeen, joten parhaiten se soveltuu kosteille ja hikeville maille. Laajan juuriston omaavat lajit, kuten ruokonata ja koiranheinä, soveltuvat timoteita paremmin poudanaroille hiesu – ja savimaille. Kivennäismaille sopii seoksiin myös englanninraiheinä. Puna-apila ei viihdy hyvin turvemaille eikä lohkoilla, joilla on vaarana heikosta ojituksesta johtuva vesipeitto tai maan tiivistymisestä aiheutunut juuriston hapenpuute.

	Siementä kg/ha			
	Seos 1	Seos 2	Seos 3	Seos 4
Timotei	16	13	6	18
Nurminata	6	4	2	5
Puna-apila	3	1	1	
Rainata		4	2	
Ruokonata		1	1	3
Englannin raiheinä		3		
Sinimailanen			13	
Yhteensä	25	26	25	26

Nurmikasvilajikkeet (lähinnä timotei ja nurminata) voidaan jakaa karkeasti kahteen luokkaan. Eteläisen tyyppin lajikkeiden jälkikasvukyky on erinomainen, mutta talvenkestävyys heikohko, sillä tämän tyyppin lajikkeet eivät asetu talvilepoon ajoissa. Pohjoisen tyyppin lajikkeilla jälkikasvukyky on heikompi, mutta ne talvehtivat eteläisen tyyppin lajikkeita paremmin, koska lajikkeet asettuvat talvilepoon ajoissa. Yleislajikkeet asettuvat näiden kahden tyyppin välimaastoon.

Yllä esimerkkejä erilaisista siemenseoksista. Lajien lisäksi kannattaa huomioida myös lajike. Sekä nurminata- että timoteilajikkeista löytyy selkeästi sekä kolme niittoa vaativia lajikkeita että kaksi hyvälaatuista satoa tuottavia lajikkeita. Ruoko- ja rainatan paras satopotentiali saadaan esiin kolmen niiton korjuustrategiassa. Kasvilajien suhteet seoksissa muuttuvat kasvukauden ja vuosien myötä.